יִשְׂרָאֵל: **ג** [ה]בְּשַׁבָּת וּבְיוֹם הַכִּפּוּרִים לֹא יִתְעַסְּקוּ בּוֹ כְּלָל אֲפִלּוּ עַל יְדֵי עַמְּמִין, (יז) אֲפִלּוּ לְהוֹצִיאוּ עַל יְדֵיהֶם וּלְהַנִּיחוֹ בְּכוּפִּ: (פּרוּשׁ, בַּחֲפִירָה) הָעֲשׂוּיָה מֵאֶתְמוֹל: **ד** * [ו]בְּיוֹם טוֹב שֶׁנִּי יִתְעַסְּקוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ בְּיוֹם שֵׁנִי שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה [ז]וַאֲפִלּוּ לֹא אִשְׁתַּהֵי, (יח) אֲפִלּוּ לַחְתּוֹךְ לוֹ הֶדֶס מֵהַמְחֻבָּר (יט) (ז) תַּכְרִיכִין (כ) וְאָרוֹן (כא) [ח]וְלַחְצֹב לוֹ (ה) קֶבֶר, וּלְחַמֵּם לוֹ מַיִם לְטַהֲרוֹ וּלְגוֹזּוֹ לוֹ שְׂעָרוֹ. (כב) [ט]וְאִם אֵין בְּאוֹתָהּ הָעִיר מְקוֹם קְבָרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, מוֹלִיכִין אוֹתוֹ לְעִיר אַחֶרֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת אֲפִלּוּ חוּץ לַתְּחוּם, (כג) [י]וּמַשְׁכִּירִין לוֹ סְפִינָה לְהוֹלִיכוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, דְּיוֹם טוֹב שֶׁנִּי לְגַבֵּי מֵת (ו) (כד) כְּחֹל שַׁוִּיהוּ רַבָּנָן,

ה הָרַ״ן בְּפֶרֶק קַמָּא דְּבֵיצָה (ג. ד״ה אמר) וְשָׁכַן כָּתַב הָרַמְבַּ״ן בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאָדָם (שער הסוף, ענין מי שמתו מוטל לפניו) וְהֶרִיבַ״ש בִּתְשׁוּבָה (סי׳ תפז). ו מֵימְרָא דְּרַבָּא בֵּיצָה ר׳ (ע״א). ז שָׁם בַּגְּמָרָא וּכְרַב אַשֵׁי.

ח הָרֹא״שׁ (פ״א סי׳ ה) וְהָרַ״ן שָׁם (ד״ה יום). ט הֶרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה (ח״ב סי׳ רפד). י רוֹקֵחַ בְּסִימָן (כ״א) [ש״ח].

בֵּאֵר הֵיטֵב

אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ וּבָנוֹ, עַיֵּן תְּשׁוּבַת עֲבוֹדַת הַגֵּרְשֳׁנִי סִימָן ע״ז: **ד** (ז) **תַּכְרִיכִין.** וְאִם יְכוֹל לִמְצֹא תַּכְרִיכִין מוּכָנִים אֵין לַעֲשׂוֹת חֲדָשִׁים. אִם הַתַּכְרִיכִים מְטֻנָּפִים מַתִּיר לְכַבְּסָם. וְאִם אֵין לוֹ נְקָרִים, מְנַקְּרִים נְקָרִים לְאָרוֹן: (ה) **קֶבֶר.** וְדַוְקָא בְּנֵי הַחֲבוּרָה אֲבָל אֲחֵרִים שֶׁאֵין דַּרְכָּם לַחְפֹּר אָסוּר. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַשְׁלִיכוּ אֲנָשִׁים אֲחֵרִים עָפָר לְסֹתֶם הַקֶּבֶר אוֹ לְטַלְטֵל כְּלֵי הַחֲפִירָה אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶה סְמוּךְ לַחֲשֵׁכָה עֶרֶב שַׁבָּת דְּאָז הַמַּסַּיֵּע מֻשְׁבָּת. וְהָרַשְׁדַּ״ם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן (י״ז) [ט״ז] כָּתַב דְּמָתָר לְכָל אָדָם לִזְכּוֹת בִּכְסוּי קֶבֶר וְהַסְּכִּים עִמּוֹ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״י) עַיֵּן שָׁם, אֲבָל הַמַּשְׁפִּטִי שְׁמוּאֵל סִימָן י״ג חוֹלֵק עַל זֶה עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט). וְכָתַב אֲלִיָּה זוּטָא (סק״ו) רָאִיתִי בְּפִנְקָס חֲבוּרָא קַדִּישָׁא פֹּה פְּרָאג כְּשֶׁנִּפְטַר הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי אֶפְרַיִם זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה וּבָאוּ תַּלְמִידָיו מֵרָנָן וְרַבָּנָן וְרָצוּ לְטַהֲרוֹ דְּתַלְמִיד חָכָם רָאוּיין יוֹתֵר לְטַהֲרוֹ תַּלְמִידָיו וּלְהִתְעַסֵּק בּוֹ, וְשָׁלְחוּ לְהַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יְשַׁעְיָה זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה רֹאשׁ מְתִיבְתָּא וּפָסַק מֵאַחַר שֶׁהַמְקַבְּרִנִים מִתְעַסְּקִים כָּל הַשָּׁנָה וּמִבְּטָלִים עִסְקֵיהֶם יִתְעַסְּקוּ גַּם כֵּן עִם הַצַּדִּיק, רַק אִם יִרְצוּ הַמְקַבְּרִנִים מֵרְצוֹנָם הַטּוֹב לְוַתֵּר לְאֵילּוּ אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים בְּשָׂכִיל כְּבוֹד הַצַּדִּיק, הֲרֵשׁוּת בְּיָדָם: (ו) **כְּחֹל.** כָּתַב תֵּמַּת יְשָׁרִים (סי׳ קיד) תְּמִים דֵּעִים (סי׳ קכ) דְּיוֹם טוֹב שֶׁנִּי שֶׁל יָמִים הָרִאשׁוֹנִים הֲרֵי כְּחֹל הַמּוֹעֵד. וְהַתּוֹסָפוֹת (מרק״ח: ד״ה אין) כָּתְבוּ דְּאֵין לְחַלֵּק, כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יִשְׂרָאֵל. אוֹ כְּדֵי (טז) שֶׁיִּלְווּ אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו חוּץ לַתְּחוּם. וּמַשְׁמַע (יז) דַּאֲפִלּוּ בְּתַלְמִיד חָכָם שֶׁכְּבוֹדוֹ בְּיוֹתֵר לְהָקֵבֵר עַל יְדֵי יִשְׂרְאֵלִים גַּם כֵּן לֹא מָשְׁהִינַן לֵיהּ. וְיֵשׁ מִן הָאַחֲרוֹנִים (יח) שֶׁכָּתְבוּ דְּאִם הִשְׁהוּ אוֹתוֹ לְיוֹם שֵׁנִי לֹא יִקָּבֵר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל יְדֵי עַכּוּ״ם, וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד״ה אסור) שֶׁפִּקְפְּקָנוּ בָּזֶה: **ג** (יז) **אֲפִלּוּ לְהוֹצִיאוֹ עַל יְדֵיהֶם וּלְהַנִּיחוֹ בְּכוּפִּ.** אַף עַל גַּב (יט) דְּאֵינוֹ אֶלָּא טִלְטוּל עַל יְדֵי נָכְרִי, לֹא רָצוּ לְהַתִּיר מִשּׁוּם כְּבוֹד הַמֵּת דְּאַדְרַבָּא כְּבוֹד הַמֵּת הוּא שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל שַׁבָּת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים דַּחֲמִירֵי עַל יָדוֹ. וְכָל פְּרָטֵי דִּין זֶה מְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן שי״א עַיֵּן שָׁם: **ד** (יח) **אֲפִלּוּ לַחְתּוֹךְ לוֹ הֶדֶס.** בִּמְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין (כ) לְהַנִּיחַ הֶדֶס עַל מִטַּת הַמֵּת, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין זֶה מַעֲקְרֵי צְרָכֵי הַקְּבוּרָה אֶלָּא בִּשְׁבִיל כָּבוֹד: **(יט) וְלַעֲשׂוֹת לוֹ תַּכְרִיכִין.** לַחְתּוֹךְ וְלִתְפֹּר, (כא) וְאַף עַל פִּי שֶׁאֶפְשָׁר לִכְרֹךְ אֶת הַמֵּת בְּסָדִין שֶׁלֹּא בִּתְפִירָה. וּמִכָּל מָקוֹם אִם יָכוֹל לִמְצֹא תַּכְרִיכִים מוּכָנִים כְּמִדָּתוֹ אֵין לַעֲשׂוֹת חֲדָשִׁים וְכִמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף א׳ (סק״ז), וְאִם מְטֻנָּפִים הֵם מֵתָר לְכַבְּסָם: (כ) **וְאָרוֹן.** אִם אֵין לוֹ נְסָרִים מוּכָנִים מֵתָר לִנְסֹר בְּיוֹם טוֹב. וְעַיֵּן בְּסִימָן תקמ״ז (ס״ק): **(כא) וְלַחְצֹב לוֹ קֶבֶר.** יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּמִכָּל מָקוֹם כָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְמַעֵט לְמַעֵט בְּחִלּוּל מְמַעֲטִין, וְעַל כֵּן כָּתְבוּ דְּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי חֲבוּרָה שָׁרְגִילִין לַחְפֹּר וְלִתְפֹּר וְלַעֲסֹק אֵין רַשָּׁאִין אֲחֵרִים זוּלַת בְּנֵי הַחֲבָרָה לַעֲסֹק בִּקְבוּרַת הַמֵּת, אִם לֹא שֶׁהוּא עֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה דְּאָז כָּל הַזָּרִיז לְסַיְּעוֹ שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי חִלּוּל שַׁבָּת הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח. וְכַמָּה אֲחֵרוֹנִים (כב) מְקִלִּין בָּזֶה מִשּׁוּם דְּיוֹם טוֹב שֶׁנִּי לְגַבֵּי מֵת כְּחֹל הוּא: **(כב) וְאִם אֵין בְּאוֹתוֹ עִיר וְכוּ׳.** אֲבָל אִם (כג) יֵשׁ בֵּית הַקְּבָרוֹת אֶלָּא שֶׁהוּא נָזוּהּ לְפָנַי מוֹתוֹ לְהוֹלִיכוֹ לְקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו אֵין לְחַלֵּל יוֹם טוֹב בִּשְׁבִיל זֶה, וּמֵאַחַר שֶׁעַל כָּל פָּנִים מְצָוָה לְקַיֵּם דִּבְרֵי הַמֵּת מְלִינִים אוֹתוֹ עַד אַחַר יוֹם טוֹב וְאַחַר כָּךְ יוֹלִיכוּהוּ לְמָקוֹם אֲבוֹתָיו, וְאִם יֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁיִּסְרִיחַ, קוֹבְרִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב בְּעֵירוֹ: **(כג) וּמַשְׁכִּירִין לוֹ סְפִינָה וְכוּ׳.** אוֹ עֲגָלָה לְהוֹלִיכוֹ עַד מָקוֹם הַקְּבוּרָה, (כד) וּמֻתָּר גַּם לְהוֹלִיכוֹ עַל בְּהֵמַת יִשְׂרָאֵל. וְדַוְקָא הָאֲנָשִׁים הַקְּבָרָנִים מֻתָּרִים לְכָנֵס לַסְּפִינָה אֲבָל אֲנָשִׁים אֲחֵרִים כְּדֵי לְלַוּתוֹ אֲסוּרִים. וְיֵשׁ עוֹד לְקַמֵּן בְּסָעִיף ז׳: **(כד) כְּחֹל שַׁוִּיהוּ רַבָּנָן.** וּמִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ כְּחֹל מַמָּשׁ, (כה) וְכָל דָּבָר שֶׁאָסוּר בְּחֹל הַמּוֹעֵד

בֵּאוּר הֲלָכָה

הַדִּין צָרִיךְ לְהֻשְׁהוֹת אוֹתוֹ עַד יוֹם טוֹב שֵׁנִי, וְהֵיכִי דַּאֲנַן לֹא נָקְטִינַן כְּהָנֵךְ פּוֹסְקִים וְאַדַּרְבָּה יוֹתֵר טוֹב לְקָבְרוֹ בְּיוֹמוֹ, מִכָּל מָקוֹם לֹא מָצִינוּ דְּאִם הִשְׁהוּ אוֹתוֹ דְּלִיקְנְסֵיהּ לַמֵּת שֶׁלֹּא לְקָבְרוֹ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל בְּמָקוֹם דְּלִכְמָּה פּוֹסְקִים הָיָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִלָּה. וְתוּ דְּגַם עִקַּר דִּינוֹ דְּמִחַבֵּר אֵינוֹ מַסְכִּים וְהָרַאֲבַ״ד הָלֹא עָשָׂה הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה לְהֻשְׁהוֹת לְתַלְמִיד חָכָם לְיוֹם טוֹב שֵׁנִי כְּדֵי שֶׁיִּקָּבֵר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא שֶׁהָאַרְחוֹת חַיִּים (סי׳ כז) כָּתַב שֶׁחָלְקוּ עָלָיו עַיֵּן שָׁם בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וכתוב עוד שם), אֲמָנָם בְּמִאֵירִי (ו. ד״ה ה״ג) הֲבִיא גַּם כֵּן לְהָאַ דְּרַאֲבַ״ד וּלְהָנֵי דְּחָלְקוּ עָלָיו וְהוּא הִסְכִּים לְהָרַאֲבַ״ד, וְכֵן פָּסַק בְּשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת (שם ד״ה אמר רבה) [אֲלָּא דִּבְשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת מְבֹאָר דְּדַוְקָא בְּאָדָם כָּשֵׁר וְנִכְבָּד שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּזָיוֹן לְקָבְרוֹ עַל יְדֵי נָכְרִים, וְהַמְּאִירִי אַף שֶׁהֲבִיא לְהָא דְּרַאֲבַ״ד דְּמֵיירֵי בְּתַלְמִיד חָכָם, אֲמָנָם מִסִּיּוּם דְּבָרָיו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ 'וּמִדְּקָאָמַר כְּחֹל שַׁוִּיהוּ רַבָּנָן לֹא אִשְׁתְּיֵיר בֵּיהּ וְלֹא מִידֵּי לְשׁוּם עִנְיָן שֶׁל מֵת' עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, מִשְׁמַע דְּבִכְלַל מָקוֹם מַתִּיר לְהַשְׁהוֹתָן], וְאִם כֵּן אַף שֶׁאֵין לְהָקֵל לְכַתְּחִלָּה אֲפִלּוּ בְּתַלְמִיד חָכָם נָגֵד סְתִימַת הַמְחַבֵּר אֲבָל לְקָנְסוֹ מִנָּא לֵיהּ, מַה גַּם דְּהָקָנֵס הוּא לַמֵּת וְלֹא שַׁיָּךְ לְמִקְנָסֵיהּ דְּלֹא פָּשַׁע מִידִּי. וְעַיֵּן בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (ס״ק טו) מַה שֶּׁהֲבֵאנוּ בְּשֵׁם הָעוֹלַת שַׁבָּת וְהַגְּרִ״א דְּנִרְאֶה מִדְּבְרֵיהֶם דְּפִרְשׁוּם אִסּוּר הֶלְנַת הַמֵּת נָגְעוּ בָּהּ, וּלְדִידְהוּ בְּוַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּךְ כְּלָל לְקָנְסוֹ וּלְבָזּוֹתוֹ עוֹד יוֹתֵר שֶׁלֹּא לְקָבְרוֹ כְּלָל אוֹ לְקָבְרוֹ דַּוְקָא עַל יְדֵי נָכְרִי. וְכֵן מָצָאתִי לְהָרַב יַעֲבֵ״ץ (במור וקצי״עה) כְּסָבְרָתָם וְחֵלֶק גַּם בְּעִקַּר דִּינוֹ דְּמִחַבֵּר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, נִרְאֶה דְּמֵיירֵי בְּמֵת דְּאָסוּר לְהַלִּינוֹ לְאַפּוּקֵי מֵת שֶׁמְּלִינוֹ לְכָבוֹדוֹ לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין דְּוַדַּאי שָׁרֵי דְּאֲפִלּוּ בְּחֹל מְצָוָה לְהַלִּינוֹ, וְהוּא הַדִּין בְּאָב וְאֵם כֵּיוָן דְּהַמַּדְרֵגָה הֲרֵי זֶה מְגֻנֶּה אִם כֵּן מִסְּתָמָא זֶהוּ כְּבוֹדוֹ אֲפִלּוּ בְּחֹל, כָּל שֶׁכֵּן בְּיוֹם טוֹב דְּאִיכָּא סְבָרָא בְּלָאו הָכִי דְּאִי לֹא אִישְׁתְּהִי שֶׁצָּרִיךְ לְהֻשְׁהוֹתוֹ לְקָבֵר אוֹתוֹ בַּשֵּׁנִי עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּרִאשׁוֹן עַל יְדֵי עַכּוּ״ם, וְאַף שֶׁיֵּשׁ סְבָרָא כְּנֶגֶד זֶה דְּיָכוֹל יוֹם טוֹב הוּא לְמַהֵר לְהוֹצִיאוֹ, מִכָּל מָקוֹם מֵאן לֵימָא לֶן לִידְחֵי הָא מִקַּמֵּי הָא, כָּל שֶׁכֵּן אִם הָאֲבַלִּים רוֹצִים בְּכָךְ שֶׁיֵּשׁ כְּבוֹד הַחַיִּים וְהַמֵּתִים נִרְאֶה דִּבְכַהֲאי גַּוְנָא סְבָרַת רַאֲבַ״ד עֲדִיפָא. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. **הֵיצֵא מִכָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דְּאִי שַׁקְשֶׁה לְחַלֵּק עַל הַמְחַבֵּר** כְּסִבְרַת עוֹלַת שַׁבָּת גַּם לֹא לְחַלֵּק בּוֹ כְּסִבְרַת הַמּוֹר וּקְצִיעָה שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה לֹא עָמְדוּ רַק אַסַּעֲמָא דְּאִסּוּר הֶלְנַת הַמֵּת וְלֹא עָמְדוּ אַסַּעֲמָא שֶׁהֲבֵאנוּ בְּאִסּוּר שְׁהִיָּה, **מִכָּל מָקוֹם בְּעֵבֶר וְהִשְׁהָה נִרְאֶה דְּאֵין לְקָנְסוֹ כְּלָל, שְׁאַף לְטַעֲמָא דִּידְהוּ אִם הוּא פָּשַׁע, מֵת מַה פָּשַׁע.** וְלִמְאִירִי וְשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת [אַף שֶׁהֵם נֶחְתּוּ לְטַעֲמָא דְּשִׁבּוּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה] לְמִסְקָנָא דְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי כְּחֹל וְכוּ׳ מֵתָר לְכַתְּחִלָּה בְּמָקוֹם שֶׁכְּבוֹדוֹ יוֹתֵר בְּיִשְׂרָאֵלִים, **אִם כֵּן עַל כָּל פָּנִים בְּדִיעֲבַד יֵשׁ לִסְמֹךְ וּלְקָבְרוֹ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְּרִי אִם הוּא תַּלְמִיד חָכָם דְּזִילְא מִלְּתָא לְקָבְרוֹ עַל יְדֵי עַמְּמִין, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי. וְכָל זֶה הוּא לְפִי סִבְרַת הַמְחַבֵּר, דְּלִדְמ״א בְּלָאו הָכִי קוֹבְרִין**

עַל יְדֵי עַמְּמִין אַף בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי:

ד * **בְּיוֹם טוֹב שֶׁנִּי וְכוּ׳ עַד לְחַמֵּם לוֹ מַיִם.** אַגַּב שִׁיטְפָא נָקֵט כָּל הַמְּלָאכוֹת,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

אַחֲרוֹן שֶׁל הַחַגִּים דְּמַהֲתוֹרָה הוּא חֹל גָּמוּר גַּם כֵּן לֹא קָלָא מֵחֹל הַמּוֹעֵד, כֵּן הוּא מִסְקָנַת רֹב הָרִאשׁוֹנִים עַיֵּן מוֹעֵד קָטָן ח׳ (ע״ב) בְּתוֹסָפוֹת שָׁם (ד״ה אין) וּבְרֹא״שׁ (פ״א סי׳ יג) וּבְמִקְצָת הָרִאשׁוֹנִים בְּשַׁבָּת (קל״א) [קל״ט] (ע״ב) וּבְמִאִירִי בֵּיצָה (ו. ד״ה ביו״ט שנו), וְעַיֵּן בְּמִחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ח) וּבְהַגְרִ״ז (סעיפים ר״ז). וּבְתַשְׁבֵּ״ץ חֵלֶק א׳ סִימָן כ״ב רָצָה לְחַדֵּשׁ דְּבְיוֹם טוֹב לֹא שַׁיָּכָא כְּלָל דְּאִי גְּזֵרָה דְּמוֹעֵד קָטָן וְדַוְקָא בְּחֹל הַמּוֹעֵד גְּזֵרוּ כֵּן עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ, אֲבָל הוּא דַּעַת יְחִידָאָה וְשׁוּם אֶחָד מֵהַפּוֹסְקִים לֹא כָּתַב כֵּן:

(מז) כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים: **(מ)** דְּמִקּוֹר הַאי דִּינָא הוּא מֵאַרְחוֹת חַיִּים (סי׳ כז) שָׁהָרַאֲבַ״ד (שם) הִתִּיר בָּזֶה וַחֲבֵרָיו חָלְקוּ עָלָיו, וְעַבְדָּא דְּהָרַאֲבַ״ד הָיָה בְּתַלְמִיד חָכָם כַּמְבֹאָר בְּמִאִירִי (שם) לְהָדְיָא. וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד״ה אסור) מַה שֶּׁהֲבֵאנוּ מִמּוֹר וּקְצִיעָה בָּזֶה: **(מ)** בַּעַל מְנַחַם עֲזָרִיָּה (שם), וְהָעִתִּיקוּ בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז): **ג (מ) פּוֹסְקִים.** **ד (כ) פּוֹסְקִים:** **(כא)** פּוֹסְקִים: **(כב)** עוֹלַת שַׁבָּת (סק״ד) וּמַגֵּן אַבְרָהָם (סק״י) וְהַגְרִ״ז (סי״א). וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ט) כָּתַב וְטוֹב לְהַחְמִיר: **(כג)** יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (פ״א סי׳ יג) וּמְנַחֵם עֲזָרִיָּה (שם): **(כד)** חָכְמַת אָדָם (שם ס״ב): **(כה) וְאַפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תקכו

כ טור. ל הָרא״ש בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמוֹעֵד קָטָן (סי׳ יג). מ רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ד ח״א).

וַאֲפִלּוּ אֶפְשָׁר בַּעֲמָמִין יִתְעַסְּקוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל. הַגָּהּ: אֲבָל בְּאַשְׁכְּנַז וּבִמְדִינוֹת אֵלּוּ אֵין נוֹהֲגִין כֵּן, (כה) אֶלָּא כָּל הַיְכָא דְּאֶפְשָׁר בַּעֲמָמִין עוֹשִׂין הַכֹּל וְהָאָרוֹן וְתַכְרִיכִין עַל יְדֵי (ו) עַמְמִין, וּשְׁאָר הַדְּבָרִים עוֹשִׂים (מ) יִשְׂרָאֵלִים (כו) כְּמוֹ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, אֲבָל אִם לֹא אֶפְשָׁר בַּעֲמָמִין מֻתָּר לַעֲשׂוֹת הַכֹּל עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל (מרדכי הלכות אבל (מו״ק סי׳ תתפט) ותרומת הדשן סימן פ״ב). (כז) [כ]**חוּץ מִן הַכְּפָּה שֶׁבּוֹנִים עַל הַקֶּבֶר שֶׁאֵין בּוֹנִין אוֹתָהּ בְּיוֹם טוֹב.** הַגָּהּ: (כח) אֲבָל מֻתָּר לְכַסּוֹתוֹ (ט) בְּעָפָר כְּדַרְכּוֹ בְּחֹל (בית יוסף (ד״ה וגרסי׳ שהכיפה)) וּדְלֹא כְּיֵשׁ מַחְמִירִין, כֵּן נִרְאָה לִי. [ל]**בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁרוֹצִים לְקָבְרוֹ בּוֹ בַּיּוֹם, (כט) * אֲבָל אִם אֵין רוֹצִים לְקָבְרוֹ בּוֹ בַּיּוֹם אֵין עוֹשִׂים לוֹ שׁוּם דָּבָר אִסּוּר מְלָאכָה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, (ל) אֲבָל (י) טָלְטוּל מֻתָּר.** (וְדִין קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה אִם מֵת לוֹ מֵת בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן אוֹ שֵׁנִי, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ע״א סָעִיף ב׳, וּלְקַמָּן סִימָן תקמ״ח בְּסָעִיף ה׳): **ה (לא) [מ]הַחוֹפֵר קֶבֶר לְמֵת בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, (לב) מֻתָּר לוֹ לִטֹּל**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ע״ז בְּעִנְיַן שֶׁקְּבָרוּ חָכָם אֶחָד בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי וְלֹא הִלִּינוּ אוֹתוֹ עַד אִסְרוּ חַג כְּדֵי שְׁיִּלּוּ אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וַחֲבֵרָיו וְתַלְמִידָיו, וְיָפָה עָשׂוּ כִּי בַּלַּיְלָה יֵשׁ חֲשָׁשׁוֹת הַרְבֵּה עַל פִּי נִסְתָּר וְעַל פִּי נִגְלֶה וּכְמוֹ שֶׁאָסוּר בְּי״ט רִאשׁוֹן לְהַמְתִּין עַד יוֹם טוֹב שֵׁנִי כְּדֵי שְׁיִּתְעַסְּקוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל מִבְּאֹר בְּשַׁלְחָן עָרוּךְ, וְאַף שֶׁהַנִּפְטָר נִתְקַשֵּׁר עִם חֲבֵרָה שֶׁלּוֹ לֹא נִתְקַשֵּׁר עַל דַּעַת זֶה שֶׁיֵּצְאוּ הֵתֵּקַּשְׁרוּתָם בְּמָקוֹם אִסּוּר לִינָה, וּכְהָאי גַּוְנָא כָּתַב מֹהֲרַ״ם מִלּוּבְּלִין סִימָן ל״ד (הֲבָאתִיו לְעֵיל בְּסִימָן כ״ה בְּהִלְכוֹת תְּפִלִּין עַיֵּן שָׁם (ע״ש באר היטב סק״ב) עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר [דְּבָרִי] רַב מְשֻׁלָּם בְּלִקּוּטִים שֶׁל הַגְּאוֹן חָכָם צְבִי זַ״ל דַּף ט׳ עַמּוּד ג׳ (שאלה י) לְהַהִיר בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי בְּחַפִּירַת קֶבֶר בְּכִפּוּי אַף שֶׁאֵין מְיַחֲדִים לָזֶה, וְהֵבִיא רְאָיָה מִקְּצִירַת הָעֹמֶר בְּשִׁלֹּשׁ קְפוֹת כו׳ וְכָל שֶׁכֵּן בָּזֶה לְהַרְבּוֹת בְּבוֹדוֹ בְּהַרְבֵּה כו׳, וְכֵן עֲשִׂיתִי מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד מִתּוֹשְׁבֵי הַקְּהִלָּה

בֵּאוּר הַלָּכָה

וּבָאֶמֶת לְחַמֵּם מֻתָּר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל אַף בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף א׳, וּכְבָר הֵעִיר בְּחִדּוּשַׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בָּזֶה:

* **אֲבָל אִם אֵינָם רוֹצִים לְקָבְרוֹ בּוֹ בַּיּוֹם.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כט), **וְהֵינוּ לְהָבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִים וְיוֹצֵא בָּזֶה, אֲבָל לֹא לְהַלִּינוֹ כְּדֵי שְׁיְּקַבֵּר לְמָחָר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל דְּאֵין זֶה כְּבוֹד לַמֵּת [אֲלִיָּה רַבָּה** (ס״ק יג)**]. וּמִכָּל מָקוֹם אִם הוּא תַּלְמִיד חָכָם יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה,** וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְהָנֵי דְּפָסַק הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף ב׳ דְּאָסוּר דְּשָׁם הַשַּׁעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק טו) וּבְשַׁעַר הַצִּיּוּן (ס״ק טו) מַה שְּׁאֵין כֵּן בָּזֶה:

בַּאֲר הֵיטֵב

(הגב״י). וְכָתַב רַשׁ״ל (ים של שלמה) פֶּרֶק קַמָּא דְּבֵיצָה (סי׳ יג) אִם צְרִיכָה לְהוֹלִיכוֹ לִקְבָרוֹ אֲבוֹתָיו אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אַךְ אִם אֵינוֹ מַסְרִיחַ מַמְתִּינִין לוֹ עַד לְמָחָר וּמוֹלִיכִין אוֹתוֹ, וְאִם מַסְרִיחַ קוֹבְרִים אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמְקוֹמוֹ וְאֵין מוֹלִיכִין אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב כְּלָל: (ז) **עַמְמִין.** וְאִם צָרִיךְ לְהַמְתִּין הַרְבֵּה שָׁעוֹת וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבֹא הַמֵּת לִידֵי בְּזָיוֹן אוֹ כַּיּוֹצֵא בּוֹ, יִתְעַסְּקוּ עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל: (מ) **יִשְׂרָאֵלִים.** וּמֻתָּר לְטַהֲרוֹ בְּסָדִין בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי כְּיִן דְּאֵינוֹ אֶלָּא גְּזֵרָה שְׁמָא יִסְחֹט, רַק שֶׁיְּזָהֲרוּ שֶׁלֹּא יַעֲשׂוּ סְחִיטָה בְּיָדַיִם. יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (שם סי׳ י), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט): (ט) **בְּעָפָר.** וְהוּא בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי אֲבָל בָּרִאשׁוֹן אָסוּר עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל. ט״ז (סק״ב). וְעַיֵּן סָעִיף קָטָן ה׳ מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: (י) **טָלְטוּל.** אֲבָל אָסוּר לְהוֹצִיאוֹ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אָסוּר בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי בְּמִכָּל שֶׁכֵּן, כְּגוֹן לַחְצֹב אֲבָנִים לְקֶבֶר וְכֵן לְקַצֵּץ עֵצִים מִיַּעַר כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶם אָרוֹן, דְּאָסוּר בְּחֹל הַמּוֹעֵד וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן תקמ״ז (ס״ו) וְהוּא הַדִּין הָכָא. וְגַם מִבְּאֹר שָׁם דְּלִנְסֹר עֵצִים לְקָרָשִׁים לַעֲשׂוֹת מֵהֶן אָרוֹן (כו) וְלִקְצֹץ הֲדַסִּים וְלוּלָבִים תַּכְרִיכִין וּכְהָאי גַּוְנָא אֵינוֹ מֻתָּר רַק בְּחֻצְרוֹ שֶׁל מֵת וּכְהָאי גַּוְנָא כְּדֵי שֶׁיִּרְאוּ הַכֹּל שֶׁשִּׁבֵּל מֵת הוּא עוֹשֶׂה, וּבְאָדָם מְפֻרְסָם שֶׁמֵּת מֻתָּר לַעֲשׂוֹת אֲפִלּוּ בַּשּׁוּק שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁשִּׁבֵּלוֹ הוּא. וּמִבְּאֹר שָׁם עוֹד דְּבִמְקוֹמוֹת שֶׁאֵין יְהוּדִים הַרְבֵּה דָּרִים בָּעִיר אֲפִלּוּ בְּאָדָם דְּעָלְמָא מֻתָּר לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּלָאכוֹת שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמוֹ שֶׁל מֵת, דְּכֵיוָן שֶׁיִּשְׂרָאֵלִים (כז) מֵעָטִים, כְּשֶׁמֵּת אֶחָד הַכֹּל יוֹדְעִים. וְאִם מֻתָּר לְיַלֵּךְ חוּץ לְתְחוּם לְהָבִיא מִשָּׁם מֵת לְקָבְרוֹ אוֹ לְהָבִיא תַּכְרִיכִין וְאָרוֹן לְמֵת יִתְבָּאֵר לְקַמָּן בְּסָעִיף ח׳: **(כה) אֶלָּא כָּל הַיְכָא דְּאֶפְשָׁר בַּעֲמָמִין.** וְדַוְקָא (כח) שֶׁיֵּשׁ עֲמָמִין לְפָנֵינוּ, אֲבָל אִם צָרִיךְ לְהַמְתִּין הַרְבֵּה שָׁעוֹת עַד שֶׁיָּבוֹאוּ עַכּוּ״ם וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבֹא הַמֵּת לִידֵי בְּזָיוֹן לְנִפּוּחַ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה, אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין וְיִתְעַסְּקוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל: **(כו) כְּמוֹ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן.** וּמִכָּל מָקוֹם כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים (כט) דְּמֻתָּר לְטַהֲרוֹ בְּסָדִין כְּדַרְכּוֹ וְלֹא גָּזְרִינַן שְׁמָא יָבֹא לִסְחֹט, רַק שֶׁיְּזָהֲרוּ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה סְחִיטָה בְּיָדַיִם. וְנִרְאֶה לִי שֶׁיְּדַקְדְּקוּ שֶׁיִּהְיוּ הַסְּדִינִים נְקִיִּים, דְּאִי לֹא, שְׁרֵיתוּ הוּא כִּבּוּסוֹ וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן י״ד. וּמֻתָּר לְלַוּתוֹ חוּץ לַתְּחוּם וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ו׳ אַף עַל גַּב דְּבְיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן אָסוּר, דְּמִכָּל מָקוֹם לֹא הָוֵי מְלָאכָה:

(כז) חוּץ מִן הַכְּפָּה וְכוּ׳. הֵינוּ שֶׁהָיָה דַּרְכָּם (ל) לִבְנוֹת בִּנְיָן, וְזֶהוּ אָסוּר (לא) כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִקְבַּר לָמָּה לָנוּ לְחַלֵּל יוֹם טוֹב: **(כח) אֲבָל מֻתָּר לְכַסּוֹתוֹ בֶּעָפָר.** הֵינוּ אֲפִלּוּ (לב) כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין לִצְבֹּר עָפָר עַל הַקֶּבֶר עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּמוֹ תֵּל, דִּגְמַר קְבוּרָה הוּא. וּמִשְּׁמַע מִסְּתִימַת רַמ״א דַּאֲפִלּוּ לְמִנְהָגֵנוּ (לג) דְּמַחְמִרִינַן בִּמְלָאכוֹת גְּמוּרוֹת לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי עַכּוּ״ם, מִכָּל מָקוֹם בָּזֶה [א]לֹא נָהֲגוּ לְהַחְמִיר: **(כט) אֲבָל אִם אֵינָם רוֹצִים** כְּגוֹן (לד) שֶׁמְּלִינִים אוֹתוֹ לִכְבוֹדוֹ, וְהוּא הַדִּין אִם הָיָה (לה) סְמוּךְ לָעֲרֶב וְאֵין שֶׁהוּת לְקָבְרוֹ. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף ח׳ דְּלִפְעָמִים מֻתָּר לְהַתְחִיל לַעֲסֹק לְצָרְכֵּי הַמֵּת בְּיוֹם טוֹב כְּדֵי לְמַהֵר קְבוּרָתוֹ בְּחֹל, וְשָׁם יִתְבָּאֵר: **(ל) אֲבָל טָלְטוּל מֻתָּר.** אֲפִלּוּ עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֵין בְּכָלָל זֶה (לו) הוֹצָאָה, וַאֲפִלּוּ לְכַרְמְלִית אָסוּר [אַחֲרוֹנִים]. וּמִסְקָנַת (לז) רב הָאַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ טָלְטוּל אֵינוֹ מֻתָּר לְצָרְכֵי הַחַיִּים כְּגוֹן לְפַנּוֹתוֹ מִן הַבַּיִת כְּדֵי שֶׁהַכֹּהֲנִים יִכָּנְסוּ לַבַּיִת אוֹ מִפְּנֵי עֶגְמַת נֶפֶשׁ, אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁהוּא צָרִיךְ הַמֵּת כְּמוֹ מַחֲמָה לְצֵל וּכְהָאי גַּוְנָא, וְאַף בָּזֶה (לח) מַחְמִירִים שֶׁאֵינוֹ מֻתָּר רַק עַל יְדֵי כֹּהֵן וְתִינוֹק וְעַל פִּי הַמְבֹאָר לְעֵיל סִימָן שי״א (ס״א): **ה (לא) הַחוֹפֵר וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין הַנּוֹתֵן (לט) בַּד לְתַכְרִיכִין וְכַדּוֹמֶה: **(לב) מֻתָּר לוֹ לִטֹּל שָׂכָר.** וּבִלְבַד (מ) שֶׁלֹּא יְזָרְזוּ סְכוּם הַמַּקָּח וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא לְקַח מָעוֹת, אֶלָּא אַחַר יוֹם טוֹב יָבֹאוּ לְחָשְׁבּוֹן. וְגַם בָּזֶה אֵיכָא מַאן דְּאָמַר דְּאָסוּר דְּאֵין לְקַח שָׂכָר שַׁבָּת, אֶלָּא דֵּישׁ שְׁמַתְּיר (מא) בְּמָקוֹם מִצְוָה וּכִדְמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן ש״ו סָעִיף ה׳. מִיהוּ אִם אֵין הַחוֹפֵר רוֹצֶה לַחְפֹּר אֶלָּא אִם כֵּן יִקָּצְצוּ עִמּוֹ דְּמִים אוֹ יִתְּנוּ לוֹ כָּסֶף מְזֻמָּן בְּיוֹם טוֹב, אַף עַל גַּב שֶׁעֲבָרָה הוּא בְּיָדוֹ מִכָּל מָקוֹם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(סו) קְצִיצַת הַדְּסִים לֹא אֲרֻשִׁי מִלְּתָא כְּקְצִיצַת אֲרָזִים וּלְהֶכֵי שְׁרֵי בְּחֻצַּר שֶׁל מֵת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמֻגָּן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקמ״ז סָעִיף קָטָן ד׳: (מ) **הָא בְּעִיר שְׁדָרִים בָּהּ הַרְבֵּה יְהוּדִים אָסוּר וְלֹא מִבְּנֵי בָּמָה שְׁנִתְפָּרְסַם הַדָּבָר בְּמִקְרֶה.** כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט) וְהָעְתִּיקוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים: **(מא)** עוֹלַת שַׁבָּת (סק״ה) וְאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק יא): **(מב)** רַשׁ״ל (שם סי׳ י) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מג)** בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ונראה שהכיפה) וְעוֹלַת שַׁבָּת (שם) וְט״ז (סק״ב) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מד) מִבְּנֵי מְקוֹם מִשְׁמַע מֵהָאַחֲרוֹנִים דְּעַל יְדֵי עַכּוּ״ם מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּמִכָּל מָקוֹם הוּא לִכְבוֹד הַמֵּת:** **(מה)** אַחֲרוֹנִים. **(מו)** הֲלָכָה בְּרוּרָה (סק״י) לְיַשֵּׁב תְּמִיהַת מָגֵן אַבְרָהָם (סק״י). וְכֵן מַשְׁמַע מִשׁ״ז בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן שצ״ט (סוף הסימן) שֶׁלֹּא תָּמַהּ אֶלָּא בְּמַה שְׁנּוֹהֲגִין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן לְהַקֵּל, וְכֵן הֶעְתִּיק בְּחָכְמַת אָדָם (שם) לְהַקֵּל בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי. וְעַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (שם) בְּמַה שֶּׁחָקַר אִם יֵשׁ בָּזֶה אִסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא וְעַיֵּן בְּמוֹר וּקְצִיעָה מַה

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו״ע הרב (ס״ט) כתב: כבר נהגו במדינות אלו להחמיר שלא לעשות על ידי ישראל שום מלאכה האסורה מן התורה כגון לחפור לו קבר ולכסותו בעפר אחר שנקבר.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah